

Ács: Törökmogyoró fasor Természeti Emlék

Kezelési terv

2024

Készítette: Barina Zoltán

Tartalom

1.	Azonosító adatok	3
1.1.	Jogszabályi háttér	3
1.2.	A védett érték adatainak frissítése	3
1.3.	Dokumentumfotók.....	4
2.	Természetvédelmi célkitűzések	7
3.	Részletes természetvédelmi kezelési terv	8
3.1.	Természetvédelmi stratégiák	8
3.2.	Természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak.....	9
3.2.1.	Művelési ághoz kapcsolódó természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak	9
3.2.2.	Élőhelyek kezelése, fenntartása, fajok védelme.....	9
3.2.3.	Látogatás	9
3.2.4.	Oktatás és bemutatás	10
3.2.5.	Kutatás, vizsgálatok	10
3.2.6.	Terület- és földhasználat, természetvédelmi infrastruktúra	10
3.2.7.	Táj- és kultúrtörténeti értékek	10
3.2.8.	Természetvédelmi infrastruktúra	11
3.2.9.	Művelési ághoz, illetve földhasználati módhoz köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak.....	11
3.3.	Adminisztráció.....	11
3.4.	A természetvédelmi kezelési terv végrehajtásának ellenőrzése és a terv felülvizsgálata.....	11

1. Azonosító adatok

1.1. Jogszabályi háttér

Védetté nyilvánító határozat: Ács Város Önkormányzata Képviselő-testületének 15/2012. (III. 30.) önkormányzati rendelete a helyi jelentőségű védett természeti területekről

Kategória: természeti emlék

Védetté nyilvánítás indoka, természetvédelmi célja: növénytani

hrsz.: 0561 (védetté nyilvánítási rendelet szerint)

Kiterjedése: 5340 m²

Egyéb kapcsolódó rendelkezések:

A védetté nyilvánító önkormányzati rendelet további részleteket nem tartalmaz.

1.2. A védett érték adatainak frissítése

A természeti érték az Igmándi úttól a Concóhátpusztai Degenfeld-Schonburg-kastély felé vezető földút két oldalán található fákból áll.

Összesen 9 db középkorú, ma is élő törökmogyorófa található a helyszínen az alábbiak szerint:

Fajnév	Azonosító	Koordináta		Átmérő (cm)
Törökmogyoró (<i>Corylus colurna</i>) ¹	240829_300	N: 47,692247	E: 18,026271	30
		EOVX: 261438.10	EOVY: 573346.17	

¹ kétágú

Törökmogyoró (<i>Corylus colurna</i>)	240829_303	N: 47,692641	E: 18,027296	42
		EOVX: 261480.90	EOVY: 573423.68	
Törökmogyoró (<i>Corylus colurna</i>)	240829_304	N: 47,692748 EOVX: 261492.54	E: 18,02755 EOVY: 573442.90	44
Törökmogyoró (<i>Corylus colurna</i>)	240829_305	N: 47,692779 EOVX: 261496.02	E: 18,027515 EOVY: 573440.32	45
Törökmogyoró (<i>Corylus colurna</i>)	240829_306	N: 47,692799 EOVX: 261498.09	E: 18,027674 EOVY: 573452.28	45
Törökmogyoró (<i>Corylus colurna</i>)	240829_307 ²	N: 47,692846 EOVX: 261503.17	E: 18,027819 EOVY: 573463.23	42
Törökmogyoró (<i>Corylus colurna</i>)	240829_308	N: 47,69289 EOVX: 261508.09	E: 18,027795 EOVY: 573461.50	46
Törökmogyoró (<i>Corylus colurna</i>)	240829_309	N: 47,692943 EOVX: 261513.72	E: 18,028062 EOVY: 573481.61	55
Törökmogyoró (<i>Corylus colurna</i>)	240829_313	N: 47,693359 EOVX: 261558.92	E: 18,029128 EOVY: 573562.23	55
Törökmogyoró (<i>Corylus colurna</i>)	240829_314	N: 47,693551 EOVX: 261579.91	E: 18,0295 EOVY: 573590.43	52

Maga a fasor meglehetősen foghíjas, az elmondások szerint korábban lényegesen több faegyed alkotta, melyek mára elpusztultak, vagy kivágták őket. Egyes helyeken eperfa található benne.

1.3. Dokumentumfotók

² beteg

Törökmogyoró-fasor részlete a Concohátpusztára vezető út déli oldalán és egyéb fafajok

Szoliter törökmogyoró-fa

Odvas törökmogyoró-fa

2. Természetvédelmi célkitűzések

A fásor védelmének célja az azt alkotó faegyedek és az ezek nyújtotta élőhelyek hosszú távú megőrzése. A védelem magában foglalja az egyedek fennmaradásának aktív elősegítését, szükség esetén célirányos védelmi intézkedések megvalósítását. Cél továbbá a védett értéknek

otthont adó terület (hrsz.) lehető legjobb természetességének elérése, valamint az érték helyi kultúrába való illesztése és széles körű megismertetése.

Cél a kiemelt zöldövezeti területek, növénytársulások, valamint védett állatfajok és egyedi természeti értékek megtartása, a biodiverzitás fenntartása. További cél a szennyezések megakadályozása, minimalizálása, a természeti és kulturális értékek megismerésére irányuló kutatás, oktatás, turizmus támogatása.

Rendeltetés: A Törökmogyoró fasor megőrzése és a fák által biztosított élőhelyek (fészkelő- és szaporodóhelyek, mikroélőhelyek) kedvező természetvédelmi helyzetben történő fenntartása.

Célkitűzés:

- 1) A(z egykor) tájképi jelentőségű fasor fennmaradásának biztosítása
- 2) A jelentősebb dendrológiai értékkel bíró törökmogyoró fák (*Corylus colurna*) megőrzése
- 3) A fasor fáihoz kötődő élővilág védelme
- 4) A természetvédelmi célú bemutatás elősegítése.

3. Részletes természetvédelmi kezelési terv

3.1. Természetvédelmi stratégiák

- 1) Az agresszívan terjedő invazív növényzetet vissza kell szorítani
- 2) A különlegesen ritka, védett, fokozottan védett növény- és állatfajok populációnak védelmét biztosítani kell
- 3) Az értékek bármilyen szennyezését, rongálását meg kell akadályozni.
- 4) A természetvédelmi szempontból értékes, kívánatos állapotot rögzíteni kell és fenntartani a beavatkozások minimalizálása mellett.

Az Törökmogyoró-fasor védelmének célja a(z egykori) fasor és a benne található faegyedek megőrzése (ld. 3. fejezet). A természetvédelmi cél elérése érdekében a fő – általános – tennivalók a következők:

- 1) A fasor egyszeri, teljes rekonstrukciója (növény-egészségügyi kezelés, beteg és menthetetlen fák eltávolítása, majd ezek pótlása, menthető fák nyesése). Az egyszeri, teljes rekonstrukcióra vonatkozó kezelési módok az egyes fák állapotának megfelelően:
 - a. jó állapotban lévő, idős fák: kezelést nem igényelnek, esetlegesen sarjlevágás;
 - b. jó állapotban lévő, idős fák, kismértékben károsodott ágrendszerrel: a száraz csúcsok levágása, a fagyöngy eltávolítása, sarjlevágás;
 - c. idős jelentősen sérült koronaformájú fák: az idős ágak visszavágása, a fagyöngy eltávolítása, régi sebhelyek kezelése;
 - d. idős, jelentősen korhadt törzsű és ágazatú fák: a madár, illetve denevérvédelem, valamint alsóbbrendű korhadéklakó fajok miatt megtartandók. Az idős ágak visszavágása, a fagyöngy eltávolítása, régi sebhelyek kezelése, a korábban betonozott üregek utókezelése, a törzsbelső kitisztítása, vízkivezetés megoldása;
 - e. leromlott, erősen károsodott fák, illetve deformálódott koronájú vagy korona nélküli fák: eltávolítást, szükség esetén tuskókiiszedést követően pótlás sorfa jellegű fákkal;

- f. középkorú, szép koronájú, egészséges fák az első pótlásból: kezelést nem igényelnek, esetlegesen sarjlevágás;
 - g. jó állapotban lévő, középkorú fák, kismértékben károsodott ágrendszerrel, fagyöngyfertőzéssel, erős számú tősarjjal: a száraz ágvégek levágása, a fagyöngy eltávolítása, sarjlevágás;
 - h. fiatal, egészséges, megfelelő helyre telepített fák: nem igényelnek kezelést.
- 2) A faegyedek egészségi állapotának nyomon követése
 - 3) A faegyedek egészségi állapotának fenntartása aktív kezeléssel
 - 4) A fasor jellegének fenntartása

3.2. Természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

A fasor egyetlen kezelési egységet képez, melynek megfeleltetése:

ÁNÉR-kód: S7 – Nem őshonos fajú facsoportok, erdősávok és fasorok

3.2.1. *Művelési ághoz kapcsolódó természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak*

- 1) A természetvédelmi kezelési tervben nem részletezett vagy nem szabályozott kezelési előírásokat a területen az illetékes hatóság egyedi államigazgatási eljárásban határozza meg.

3.2.2. *Élőhelyek kezelése, fenntartása, fajok védelme*

- 1) Az idős fákat meg kell őrizni. Amennyiben balesetvédelmi szempontból indokoltá válik idős, odvas, mélyen bekorhadó ágcsomkokkal, repedésekkel, szétnyíló fahasadékokkal rendelkező fa kivágása, ilyen elemeket tartalmazó farész visszavágása, a munkálatok kizárólag a denevérek és egyéb faodvakat használó védett kisemlősök (pl. pelék) életciklusa és a madarak költési időszakának szempontjából kritikus időszakokon kívül, augusztus 15. – október 31. között végezhetők. A fakivágást, visszavágást minden esetben az odvak előzetes átvizsgálása kell, hogy megelőzze, a vágás csak akkor történhet meg, ha sikerült meggyőződni arról, hogy madarak nem költenek a fán, az odvakban, résekben denevérek vagy egyéb védett kisemlősök nem tartózkodnak. Amennyiben az odvakban denevéreket vagy védett kisemlősöket észlelnek, akkor haladéktalanul értesíteni kell a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság ügyeleti telefonszámán az illetékes természetvédelmi őrt.
- 2) A fasor alatti gyeperendszeres kaszálása.
- 3) A fenntartó kezelések során ügyelni kell az odúlakó fajok jelenlétére.
- 4) A fák tövében levő gyepfelület növelése
- 5) A fák betegségek és kártevők elleni védelme

3.2.3. *Látogatás*

- 1) A fasor területe szabadon, időkorlátozás nélkül látogatható (vö. 2. melléklet a Komárom Város Önkormányzata Képviselő-testületének a helyi jelentőségű természeti értékek védelméről szóló 15/2015. (X.22.) önkormányzati rendelet 6. § (2) bekezdéséhez, 3.11. Látogatás, ismeretterjesztés, sport).
- 2) A fenntartó beavatkozások idején és balesetveszély esetén a kezelő időszakos látogatási korlátozást rendelhet el.

3.2.4. Oktatás és bemutatás

- 1) Ismeretterjesztési célból arra alkalmas helyeken tanösvényeket lehet létesíteni, ahol a természeti emlék növénytani és állattani értékeiről szerezhetnek ismereteket a látogatók.
- 2) A látogatás és bemutatás célját szolgáló, tájba illő létesítmények összes alapterülete nem haladhatja meg a tervezési terület 0,05%-át.
- 3) A fasor történetének megismertetése
- 4) Az oktatást és bemutatást elősegítő új információs táblák készítése
- 5) Online és személyes ismeretterjesztés.

3.2.5. Kutatás, vizsgálatok

- 1) A terület egészén a terület állapotát befolyásoló vizsgálatok a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény rendelkezései szerint végezhetők, beavatkozással nem járó kutatások a fenntartó felé történő bejelentés és egyeztetés után végezhetők.
- 2) A fasorhoz kötődő élővilág felmérése és nyomon követése
- 3) A fasor történetének felkutatása

3.2.6. Terület- és földhasználat, természetvédelmi infrastruktúra

- 1) A területen minden ipari és bányászati tevékenység tilos
- 2) A területen új épület és építmény csak úgy helyezhető el, ha az a fákat és gyökérzetüket nem érinti
- 3) A meglevő infrastruktúra-hálózat karbantartása során az eredeti állapotot helyre kell állítani
- 4) A meglevő közművek karbantartása során az eredeti állapotot helyre kell állítani
- 5) A területen új építésű közmű csak úgy építhető vagy vezethető át, ha az a fákat és gyökérzetüket nem érinti
- 6) A területen növényvédő szert és irtószereket csak a fák egyedi védelme érdekében szabad használni.
- 7) A tervezési területen belül a szükséges vegyszerezést csak egyedi engedéllyel és természetvédelmi hatósági ellenőrzése mellett szabad végezni.
- 8) A fasor folytonosságát fenn kell tartani
- 9) A tervezési terület a jelenlegitől eltérő területfelhasználási egységbe nem sorolható.

3.2.7. Táj- és kultúrtörténeti értékek

- 1) A teljes fasor tájképi jellegét meg kell őrizni.
- 2) A fasorból csak abban az esetben távolítható el fa, ha ez a természetvédelmi célok megvalósítása érdekében szükséges. Az eltávolított fákat pótolni kell.
- 3) A fapótlásokat előnevelt, földlabdás sorfa jellegű suhángokkal kell elvégezni vegetációs időn kívül
- 4) A fapótlásokat a fasorban lehetőleg a fák eredeti helyén kell elvégezni, a faközbe ültetés egyedi természetvédelmi hatósági elbírálást követően lehetséges.
- 5) A faápolás során megengedett a koronaalakítás, a sérült és beteg koronarészek eltávolítása, a tősarjak eltávolítása, az üregek gondozása, a fagyöngy folyamatos eltávolítása.
- 6) A tájképi szempontból nem megfelelő objektumok eltávolítása.
- 7) A törökmogyorók pótlását elsősorban a fasorban meglevő anyanövényekről származó szaporítóanyagból nevelt csemetékkel kell megtenni

3.2.8. Természetvédelmi infrastruktúra

- 1) Természetvédelmi státust jelző táblák kihelyezése a fasor elején és végén.
- 2) Információs táblák kihelyezése.

3.2.9. Művelési ághoz, illetve földhasználati módhoz köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

- 1) Természetvédelmi beavatkozásokon kívül a fasoron egyéb beavatkozások nem végezhetők el.

3.3. Adminisztráció

- 1) Biztosítani kell, hogy a tervezési terület a kijelölt természetvédelmi kezelő vagyongazdálkodásában legyen.
- 2) A védetté nyilvánító jogszabályban a terület kezelője mellett ki kell jelölni a terület megfelelő kompetenciákkal rendelkező természetvédelmi kezelőjét
- 3) A védettség hatálya rendeletben pontosítandó (fafaj, területi hatály vagy védett emlékre vonatkozó hatály)

3.4. A természetvédelmi kezelési terv végrehajtásának ellenőrzése és a terv felülvizsgálata

Jelen kezelési terv folyamatos előírásai határidőhöz nem kötöttek. Az egyszeri beavatkozások mielőbbi megvalósítására kell törekedni.

A természetvédelmi kezelési terv előírásainak betartását a természetvédelmi hatóság ellenőrzi, a kezelési tervben megadott kezelési feladatok végrehajtását a természetvédelmi kezelő és Ács Város Önkormányzata ellenőrzi.

A természetvédelmi kezelési tervet 5 évente felül kell vizsgálni és a szükséges módosítási előírásokat fogantatni. A természetvédelmi kezelési terv felülvizsgálatát Ács Város Önkormányzata, a terület természetvédelmi kezelője és a Duna–Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság végzi, szükség esetén szakértő(k) bevonásával.